

שאלות ותשובות

וישמע משה

שאלות אקטואליות בהלכה למעשה שעלו על שולחנם של פוסקי זמנינו שליט"א

פרשת שלח תשע"ז

האם המשתתפים בחתונה באולמי 'שירת ירושלים' חייבים בברכת 'הגומל'?

א. שאלה: מפורסם המעשה שאירע השבוע באולמי שירת ירושלים, כאשר בעיצומה של החתונה הבחינו כמה מהנוכחים שהקיר והתקרה נעים ומטים ליפול, ומיד השמיעו קול אזעקה וכל המשתתפים יצאו מיד מן האולם, ותיכף כשיצאו קרסה תקרת האולם העשויה גבס. ולשבחם של חסידי בעלזא ובראשם הרה"ח ר' בערל קליין שליט"א ייאמר שהתגייסו מיד לטובת שמחת חתן וכלה והעמידו לאלתר את אולמי בעלזא לצורך השמחה שלא על מנת לקבל פרס, וקידשו בזה שם שמים ברבים. ושאלה השאלה האם המשתתפים בשמחה צריכים לברך ברכת הגומל על ההצלה שהיתה להם מן הסכנה או לאו.

ותיכף כשהתרחק מהקיר נפל הקיר, אינו מברך ברכת הגומל שהרי לא היה בסכנה, ודוקא מי שכבר נפל הקיר עליו וניצול ממנו צריך לברך. וכך בנידון דידן שיצאו קודם נפילת התקרה לא נתחייבו בברכת הגומל כלל. [א.ה. וכן שמעתי כמה פעמים בשם הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, שאין מברכים ברכת הגומל על כך שהיו כמעט במצב סכנה, אלא רק כשהיו במצב סכנה בפועל וניצולו ממנו].

ואילו **הגאון רבי מנדל שפן שליט"א** אמר שבמקרה זה היתה סכנה בפועל, ואע"פ שרק תקרת הגבס היא זו שקרסה, הרי ביחד עם תקרת גבס נופלות חתיכות ברזל התומכות את הגבס, וכל חתיכת ברזל הנופלת יש בה סכנה גדולה, ומי שהיה במקום בשעה שנפלה בו חתיכת ברזל, חשיב שהיה במצב סכנה וניצול ממנה. ומ"מ הסכים לסברות הגר"ש גרוס בענין ברכת הגומל לנשים וכנ"ל.

עוד הוסיף **הגר"ש גרוס** שנשאל לאחרונה על מעשה באדם שנסע ברכב ללא רישיון נהיגה, ובדרך נתהפכה המכונית והיה בסכנה גדולה וניצול ממנה, דמכל מקום אין לו לברך ברכת הגומל מכיון שהוא הכניס את עצמו למצב סכנה בזה שנהג ברכב ללא רישיון נהיגה. וכתבו פוסקי דורינו ה"ה המנחת יצחק ח"ב סימן מז והליכות שלמה פכ"ג הערה 2 שמי שהכניס את עצמו מדעת לסכנה אינו מברך הגומל, ומקור דבריהם בשערי תשובה סימן ריט סק"ג, ע"ש. והנוסעים עמו ברכב, אם לא ידעו שאין לו רישיון נהיגה צריכים לברך הגומל, שהרי לא הכניסו את עצמם מדעת לסכנה, אבל אם ידעו שאין לו רישיון נהיגה יתכן שגם הם אינם יכולים לברך ברכת הגומל.

תשובה: **הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א** אמר שעיקר שאלה זו תלוי במחלוקת שהביא השו"ע בסימן ריט ס"ט האם חייב הודאה הוא דוקא על הארבעה הנזכרים בגמ' או על כל מי שנעשה לו נס וז"ל השו"ע: הני ארבעה לא דווקא, דה"ה למי שנעשה לו נס, כגון שנפל עליו כותל, או ניצול מדריסת שור ונגיחותיו, או שעמד עליו בעיר אריה לטורפו, או אם גנבים באו לו אם שודדי לילה וניצול מהם וכל כיוצא בזה, כולם צריכים לברך הגומל. וי"א שאין מברכין הגומל אלא הני ארבעה דוקא, וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות. והמ"ב סק"ב כתב: והאחרונים כתבו דהמנהג כסברא ראשונה וכן מסתבר, ע"כ.

ועוד אמר **הגר"ש גרוס**, דמכיון שהנס אירע בעזרת הנשים, א"כ הדבר תלוי בחילוקי המנהגים אודות ברכת הגומל לנשים, שיש נוהגים שנשים אינן מברכות כלל הגומל אף אחרי לידה וכדו', דמכיון שברכת הגומל נאמרת בפני עשרה דוקא, לאו אורחא דאשה לברך בפני עשרה אנשים. ויש נוהגים שבעת שמתקבצים עשרה אנשים מבני המשפחה האשה מברכת בפניהם ברכת הגומל, ולפי מנהגם גם בנידון דידן לכאורה תוכל האשה לברך בפני עשרה אנשים.

אלא דעדיין יש לדון האם במקרה זה נחשב הדבר שכבר היו במצב סכנה וניצולו ממנה, או שהיו קרובים לבוא לידי סכנה, ולבסוף לא באו לכלל סכנה, שהרי נמלטו כולן החוצה לפני קריסת התקרה, ונמצא שלא היו במצב סכנה שראוי לברך עליו כלל. ולכן הראוי שגם הנוהגות לברך הגומל תברכנה בלא שם ומלכות.

וכן הורו **הגאונים רבי נפתלי נוסבוים ורבי יעקב מאיר שטרן שליט"א**, וביאר **הגר"מ שטרן** דמי שישב בצד קיר וקם והלך משם

האם הבחורים חייבים לדאוג לחלוקה שוה של חלקי העוף ביניהם

ב. שאלה: בישיבה גדולה אחת נהוג שביום שהישיבה נותנת עוף לארוחתם צהרים, מניחים בכל שלחן שיש בו ארבעה מקומות, מגש ובו ארבעה חלקי עוף - שני כרעים ושני חלקי חזה עוף. וידוע שרוב העולם מעדיפים את הכרעים על פני החזה שהוא יבש יותר וקשה לאכילה. והנה שנים מבין היושבים בשלחן הם בגדר זריזים מקדימים ותיכף עם סיום הסדר הם מזדרזים לחדר האוכל ותופסים לעצמם את המנות הטובות, ושני הבחורים האחרים מתעכבים הרבה פעמים בבית המדרש עד אשר הם מסיימים את הלימוד ויורדים אף הם לחדר האוכל, כך שתמיד הם זוכים לקבל את חלקי החזה בעוד שהשנים הראשונים נוטלים את הכרעים. ובאו האחרונים

בתרעומת על הראשונים שאין זה הוגן שהם יקבלו תמיד את החלקים הטובים יותר, ומן הראוי שיעשו תורנות שבשבוע אחד הם יטלו לעצמם את החלקים הטובים ובשבוע הבא ישאירו אותם לחבריהם ויטלו לעצמם את החלקים הפחות טובים. והראשונים משיבים שכפי המקובל בישיבה בכל כהאי גוונא כל הקודם זוכה. הצדק עם מי?

חוץ משתים שהיו מקריבות רק שני פרים. הרי שגם באיכות הקרבן צריך לחלוק בשווה ולא רק בכמות.

ועוד הביא רביה מהגמ' בפסחים פט, ב דמבואר שבני חבורה שקנו בשר לסעודה בשותפות אסור לאחד לאכול יותר מחבירו, והכי נמי אין לאחד ליטול את החלקים המשובחים יותר מחבירו.

וגם הגר"מ וואזנר והגר"מ קליין והגר"מ שטרן דאע"פ שמצד הדין אין לחייב את הראשונים לוותר לאחרונים, מכל מקום יש להם לנהוג כן מצד היושר והמידות הטובות, ובודאי ראוי ללומדי תורה ליישר אורחותיהם ועל כגון דא אמרו דרך ארץ קדמה לתורה. והתוס' בכתובות קד, א ד"ה לא כתבו: דאמרין במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ע"כ.

[א.ה. שמעתי פעם מעשה שאירע לפני שנים רבות כאשר מחמת הדוחק היה מקובל בישיבה אחת שבמוצאי תענית מביאים שלושה גביעי שמנת לכל שולחן שיש בו ששה מקומות, והיו הבחורים צריכים להתחלק ביניהם בגביע שמנת. ואירע בשולחן אחד, ששלושה מן הבחורים היושבים בו נסעו לביתם ביום התענית, והיו סבורים הבחורים שבמצב כזה יקבל כל אחד גביע שלם, אולם הבחור הראשון שהגיע לשולחן אמר לשני האחרים שמכיון שהוא הגיע הראשון הוא תפס לעצמו את חלקם של שלושת הבחורים החסרים, כמקובל בישיבה שאם בחור חסר כל הקודם זוכה במנה שלו, והוא נוטל לעצמו שני גביעי שמנת והם יתחלקו בגביע השלישי. והנה בודאי גם אם מצד שורת הדין אין לומר שבחור זה עשה שלא כדין, מכל מקום בודאי שאין כאן מידות טובות ודרך ארץ, אלא גרגרנות ורוע לב].

תשובה: הגאונים רבי יצחק זילברשטיין, רבי משה שאול קליין, רבי פינחס וינד מהעיר לייקווד, רבי יעקב מאיר שטרן, רבי מנדל שפרן, רבי חיים מאיר וואזנר, רבי נפתלי נוסבוים שליט"א הסכימו שאין האחרונים יכולים לבוא בתביעה כזאת לראשונים, דמכיון שמקובל בישיבה שכל הקודם זוכה בחלק הטוב, וגם האחרונים יכולים אם ירצו להזדרז ולהקדים את הראשונים, אינם יכולים לתבוע מן הראשונים שישמרו להם את החלקים הטובים יותר. והוסיף הגר"י זילברשטיין שאם היה הבדל כספי בשווי המנות, שמנה זו עולה יותר כסף ממנה זו, היה מקום לטענתם של האחרונים שעליהם להתחלק במנות שווה בשוה, אולם מכיון שהשווי הכספי של כל המנות זהה, אלא שרוב העולם מעדיפים את הכרעים על פני החזה, אין זה מחייב את האחרונים לוותר על חלקם שזכו בו בדין.

והגר"נ נוסבוים העיר שטענתם של הבחורים המאחרים היא על הישיבה שאינה מביאה מנות שוות באיכותם ומאפשרת לזריזים ליטול לעצמם את המנות המשובחות, אך על חבריהם אין להם כל טענה.

ואילו **הגאונים רבי שמאי גרוס ורבי מנדל פנסטר שליט"א** הורו שטענתם של האחרונים צודקת, דמכיון שכל בני הישיבה שותפים זה כזה באוכל שהישיבה נותנת, צריכים להתחלק שווה בשוה ואין לאחד ליטול חלק אחד עדיף על חבירו. והביא הגר"מ פנסטר ראייה לדבר, מהגמ' בסוכה נה, בענין חלוקת הקרבת קרבנות החג בין כל המשמרות, שהיו מקריבים בכל יום פרים ואילים וכבשים, ומכיון שכל המשמרות מעדיפות להקריב את הפר ואמרו בגמ': הא קא משמע לן מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה, כך שכל המשמרות היו מקריבות שלושה פרים במשך החג,

האם מותר לגמ"ח לדרוש מהלוח לפרוע הלואה קודמת כתנאי לקבלת הלואה חדשה

א. שאלה: ראובן נטל מהגמ"ח השכונתי הלואה בארבעים תשלומים לצורך נישואי בתי, והנה לאחר שפרע כשלושים תשלומים מתוך ההלואה הראשונה הוזקק להלואה נוספת ואמרו לו מנהלי הגמ"ח שאינם יכולים לתת לו שתי הלואות בו זמנית אולם אם יפרע לאלתר את עשרת התשלומים האחרונים שנותרו מן ההלואה הראשונה, יוכלו לתת לו מיד הלואה חדשה בארבעים תשלומים. האם יש איסור ריבית בדרישה זו, שהרי מצד הדין אינם יכולים לדרוש ממנו לפרוע לאלתר את התשלומים האחרונים מההלואה הקודמת, ונמצא שפרעון ההלואה הראשונה הוא בגדר ריבית מוקדמת לצורך קבלת ההלואה החדשה, או שאין לחוש לזה.

פקדונות מאנשים ומלוים אותם לאחרים, ונמצא שהפקיד אינו כלל בגדר מלוה, וא"כ אין חשש כלל לאיסור ריבית בכהאי גוונא.

ואילו **הגאונים רבי משה שאול קליין, רבי אברהם יהושע העשיל קצבורג, רבי נפתלי נוסבוים, רבי שמאי גרוס שליט"א** הורו שאין חשש איסור ריבית בדבר, שהרי בסופו של דבר אינם נוטלים ממנו כסף אלא נותנים לו הלואה נוספת, אלא שהם דורשים שגם ההלואה הישנה תהיה רשומה בשטר החדש ולא בשני שטרות נפרדים, ולכן הם דורשים שהוא יחזיר את הכסף ויקרעו את השטר הישן ואלתור יקבל את הכסף חזרה בתוספת מרובה על העיקר בתורת הלואה חדשה, ואין זו ריבית כלל. והוסיף הגר"נ נוסבוים שבגמ"ח ציבורי בלאו הכי יש להקל יותר בזה, אבל אפילו בגמ"ח פרטי אין חשש איסור ריבית בדבר.

[א.ה. אמנם אם בגמ"ח יש תנאי שצריך להמתין שלושה חדשים בין פרעון הלואה אחת לקבל הלואה חדשה, מסתבר שלכו"ע אסור לדרוש את פרעון ההלואה הקודמת כתנאי לקבלת הלואה חדשה, דבזה יש לגמ"ח הנאה מפרעון ההלואה הקודמת שהיה להם את הכסף למשך שלושה חדשים, ובזה יש לחוש לריבית מוקדמת].

תשובה: הגאונים רבי מנדל שפרן ורבי יעקב מאיר שטרן שליט"א השיבו שבודאי יש חשש איסור ריבית בדבר, שהרי המלוה מרויח בזה את פרעון ההלואה הקודמת לאלתר. והוסיף הגר"מ שטרן דאע"פ שאין זו הנאה גמורה, שהרי הגמ"ח מוציא תיכף הלואה אחרת, מכל מקום הרבה פעמים יש לו ריוח מן הענין, כגון שהערבים שחתמו בהלואה הראשונה אינם נאמנים על בעלי הגמ"ח, והם מבקשים שיחתום על שטר חדש ויחתים בו ערבים נאמנים שיהיו מקובלים עליהם. ואמר לי שכבר עמד בשאלה זו בספרו אמרי יעקב סוף תשובה צ"ו. וכתב שם עוד שאם הגיע זמן פרעון ההלואה הראשונה אלא שהלוח מתמהמה לפורעה בודאי מותר למלוה להעמיד את סילוק ההלואה הראשונה כתנאי לקבלת ההלואה, כיון שהיא מגיעה לו מן הדין, אבל כאן שאין הוא זכאי לתבוע את פרעון ההלואה הראשונה מן הדין, אינו יכול להעמיד זאת כתנאי לקבלת הלואה חדשה.

והגאון רבי פינחס וינד שליט"א אמר לי שזו שאלה קשה ובעז"ה באחד הגליונות הבאים נביא את תשובתו א"ה. ומכל מקום באותם גמחי"ם שאין להם כלל כסף משלהם, אלא הם מקבלים כספי

יקבל את כספו קודם הזמן הנקוב, אסור הדבר משום ריבית מוקדמת, שהרי ראובן מקבל משמעון תמורה להלוואה שנותן לו.

והגראי"ה קצבורג הוסיף דאם הם שני מלוים, כגון שראובן אומר לשמעון שאם יקדים לפרוע את החוב שהוא חייב ללוי קודם זמנו, יתן לו ראובן הלוואה, כי יש לראובן איזוה אינטרס שלוי

האם מותר וצריך לתרום כליה למחלל שבת בפרהסיא

ה. שאלה: ראובן עשה נדר שאם יוושע בענין מסוים יתרום כליה מגופו לאדם הזקוק לה, והנה פנו אליו מארגון העוסק בענינים אלו, שיש אדם שזקוק לכליה וכל הנתונים שלו מתאימים לשל ראובן, אלא שאדם זה הינו מחלל שבת בפרהסיא, וראובן אינו יודע האם מותר לו לתרום כליה עבורו, ואם הוא מחויב לעשות כן מחמת הנדר שנדר.

לתרום כליה גם למחלל שבת בפרהסיא, שהרי אין אנו יודעים על סתם אדם חילוני האם הוא בגדר מומר לתיאבון או להכעיס, ושמה הוא בגדר תינוק שנשבה כפי שידוע שהיתה דעת החזון איש שרוב החילוניים בימינו הם בגדר תינוקות שנשבו מכיון שנתחנכו מקטנותם לכפירה ואפיקורסות ר"ל. ועוד דאיכא למיחש לאיבה אם לא נעניק למי שאינו שומר תורה ומצוות את אותו טיפול רפואי שנותנים לאדם שומר תורה ומצוות. והוסיף **הגר"י זילברשטיין** שברי אצלו שהוראת גיסו הגר"ח קניבסקי שלא לתרום כליה אין הכונה שע"פ הלכה אסור לתרום לו, אלא שע"ד המוסר אין ראוי לעשות זאת.

והגר"ש גרוס אמר שלדעתו הנותן יכול להתנות את תרומת כליה בכך שהמקבל ישמור שבת, ומכיון שהמקבל יש לו הכרת טובה גדולה מאד כלפי התורם שנותן לו מגופו ממש, בודאי יסכים לקבל על עצמו דבר כזה, ויהיה בזה זכות גדולה למקבל ולתורם כאחד.

והגר"נ נוסבוים אמר לי שבחזון איש ריש יו"ד מפורש שכהיום אין נוהג דין מורידין ולא מעלין אצל יהודים שאינם שומרי תו"מ.

ולענין עצם תרומת כליה הבאנו כבר לעיל מה ששמענו מפי **הגר"ש אלישיב זצוק"ל**: אין לך מצוה גדולה מזו. **והגר"נ נוסבוים** הוסיף שזה פשוט שזה דוקא אם אין צד סכנה לתורם, אבל אם יש בזה צד סכנה עבורו בודאי אין לתרום ואף אם נדר אינו צריך לקיים את נדרו דה"ל נשבע לבטל את המצוה של "ונשמרתם מאד לנפשותיכם".

תשובה: **הגאונים הגדולים רבי חיים קניבסקי ורבי נסים קרליץ שליט"א** הורו שאין לתרום כליה למחלל שבת בפרהסיא. וכן הורו **הגאונים רבי משה שאול קליין ורבי שמעון יצחק שלעזינגער שליט"א**. והראה לי **הגרמ"ש קליין** את מקור הדברים בשו"ע יו"ד סימן קנח ס"א גבי אותם שמורדין ואין מעלין: כגון שראה אחד מהם שנפל לים, אינו מעלהו אפילו אם יתן לו שכר. לפיכך אסור לרפאותן אפילו בשכר, אם לא היכא דאיכא משום איבה כו'. במה דברים אמורים בישראל בעל עבירות והעומד ברשעו ושונה בו תמיד כו', אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבלות לתיאבון, מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו, ע"כ. וא"כ אם האדם הזקוק לכליה הוא בגדר כזה של עומד ברשעו ושונה בו תמיד, אין להצילו מן המיתה כלל.

ומכל מקום הדבר צריך בירור בישוב הדעת האם הזקוק לתרומה אינו בגדר תינוק שנשבה, והדבר שונה מאחד לחבירו, וצריך בדיקה בכל מקרה ומקרה לגופו.

והוסיף **הגרמ"ש קליין**, שלדעת רבו בעל שבט הלוי זצוק"ל אין מן הראוי לאדם לתרום כליה, דכל תרומת כליה יש בו סכנה לתורם, ואין לאדם להכניס את עצמו בסכנה בעבור הצלת חבירו. וכ"ש בנידון דידן. ומכל מקום אם נדר לכאורה עליו לקיים את נדרו, ויתכן שעדיף שישאל על נדרו כדי שלא יצטרך לקיימו.

ואילו **הגאונים רבי יצחק זילברשטיין, רבי גבריאל ציננער, רבי מנדל שפרן, רבי נפתלי נוסבוים, רבי שמאי גרוס שליט"א** הורו שיש

האם מותר לעצור מעלית שחבירו הזמין ולמלא אותה

ה. שאלה: ראובן עומד בקומה שניה, ומבקש לרדת במעלית למטה, והנה הוא רואה שהמעלית בדרכה למעלה לאחת הקומות שמעליו, ומבין שיעקב שכנו כבר הזמין אותה קודם לו, אולם הוא יודע שכאשר יעקב יכנס למעלית תרד המעלית ישירות למטה ולא תעצור שוב אצלו, והוא יצטרך להמתין עד שיעקב ייצא מהמעלית בקומת הכניסה ואז להזמין אותה אליו. וגם יתכן שבדיוק ייכנס אחר לבנין ויתפוס את המעלית בדרכו למעלה. מה עשה ראובן? לחץ אף הוא על הכפתור המזמין את המעלית, והמעלית עצרה אצלו בדרכה למעלה אל יעקב. ומכיון שראובן היו עמו צרורות רבים לא היתה ליעקב אפשרות להיכנס במעלית שראובן וצרורותיו נמצאים בה, והוא נאלץ להמתין עד שראובן ייצא מן המעלית למטה ואז חזר והזמין את המעלית אליו. האם נהג ראובן כשורה או שמא עבר בזה על דין עני המהפך בחררה בזה שתפס את המעלית לאחר שכבר הוזמנה ע"י יעקב?

ואילו **הגאונים רבי יצחק זילברשטיין ורבי שמאי גרוס שליט"א** ענו שראובן לאו שפיר עבד, **והגר"ש גרוס** נימק את האיסור משום עני המהפך בחררה, **והגר"י זילברשטיין** אמר שמעשה זה של ראובן נובע ממידות שאינן מתקנות, דמכיון שהוא יודע שאחר הזמין כבר את המעלית והוא תופס אותה ומונע ממנו לנסוע בה בודאי הוא עושה דבר שאינו ראוי, וזה חמור יותר מעני המהפך בחררה. **והגר"מ שטרן** השיב שדין עני המהפך בחררה אינו שייך כאן כלל, שכבר שילם ראובן על חלקו במעלית והרשות בידו להשתמש בה כרצונו וכפי שפעולת המעלית מאפשרת לו.

תשובה: **הגאונים רבי משה שאול קליין, רבי נפתלי נוסבוים, רבי מנדל שפרן, רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א** הורו שאין בזה חשש כלל, והמעלית בבנין משותף בנויה כך באופן של כל הקודם זוכה, ואין משנה מי הזמין את המעלית תחילה, מכיון שהמעלית בנויה שמאפשר למי שמזמין אותה באמצע הדרך עוצר אותה אצלו, הרשות בידו להשתמש בה ואינו עושה בזה כל עול. וכ"ש במקרה שראובן לא תפס את כל חלל המעלית ורק שיעקב לא היה יכול להיכנס בה בגלל צרורותיו שלו, בודאי נהג כשורה בזה שעלה על המעלית בדרכה ליעקב, ולא היה צריך להעלות על דעתו שהדבר ימנע מיעקב לרדת עמו במעלית.

מכתבים למערכת

דרכי שלום, והיינו שהוא איסור גזל מדרבנן. אבל נוסף על זה הרי כמעט כל הילדים של להם הורים, וכאשר הילד יש לו הורים הרי מציאתו הולכת לאביו וכמובן שם ס' ב'. ואם כן בגלל שאיזה אדם צריך עץ להשתמש בו איך יותר לו לעבור על דברי חז"ל ולגזול מן הילד או מאביו. ושמה יש לומר שאף שהילד ודאי מקפיד ורוצה העצים לשריפת ל"ג בעומר, אבל אביו אינו מקפיד כי הוא רוצה שאנשים יוכלו להשתמש בעצים ולא לכלות אותם באש. וכל אחד היה אומר שאין לשרוף דבר שאפשר להשתמש בו לאיזה שימוש בתוך הבית כיון שהוא בל תשחית, ורק עצים שאין להם שימוש אחר שורפים בל"ג בעומר. וכיון שרובא דרובא של הילדים יש להם אבא ומציאתם הולכת לאביהם, הרי זה כאילו שאביהם מסכים שהם יקחו את העצים לשימוש שלהם ואין מקפידים באופן זה משום איסור גזל. אבל סברא זו אינה ברורה, שהרי כיון שנוהגים רבים לעשות מדורה בל"ג בעומר, למה שאביו יסכים לתת את העצים של בנו עבור אדם אחר. כיון שבנו מצא את העצים ראשונה ורוצה לקיים בזה את המנהג הידוע של מדורת ל"ג בעומר, לא נוכל לומר שברור הדבר שאביו מסכים לתת את העצים לאדם אחר. אולי הוא יסכים אם יבקשו ממנו אבל אין הדבר מובן מאליה שיהיה מותר לאדם לקחת עצים אלו בלי לבקש רשות. וכבר הבאנו במקום אחר בשו"ת אבני ישפה שכיון שאנחנו פוסקים שיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, ממילא אינו די שהוא מבין שבעל הבית מסכים שיקח את הדברים, אלא צריך רשות מפורשת ממנו. וכל שכן כאן שלא ברור כלל שהוא יסכים לכך. ולכן ברור הדבר בעיני שאסור לשום אדם לקחת מן העצים של ל"ג בעומר כיון שכבר זכו בהם הילדים או אבותיהם. (עכ"ל). ולפני כמה שנים הכנסתי בס"ד בתוך קונטרס שקראתי בשם "עצי המערכה", שהדפסו לזיכוי הרבים ידידי הג"ר יוסף חיים מסעוד אבן חוצירא שליט"א, הרבה תשובות מרבנים שכתבו לי בענין זה. וע"ש באריכות ואכמ"ל. ובספרי "גם אני אודך" (על ל"ג בעומר), נאריך בזה עוד בס"ד.

הגאון רבי דוד אריה שלזינגר שליט"א כתב לנו על מה שדנו בגליון פרשת בהעלותך [שאלה ב] בענין עשית קידוש על יין שהיה מגולה בתוך חדר קירור, ואלו דבריו: דבר מגולה הנמצא במקור מקבל טעם שארי הדברים הנמצאים שם ובפרט מקור שאינו נקי ולכן יש חשש בזה לקדש עליו דהרי נכלל בין גלוי שנמר טעמו והקריבהו נא לפחתך.

ועל מה שדנו בשאלה ג בענין יד של ספר תורה כתב: דין יש של ס"ת מבואר בכ"ב סימן קנ"ד ס"ק ל"א, ודין בתי תפילין להחליף מרש"י לר"ת וכדומה מבואר בכ"ב סוף סימן ל"ד.

הרה"ח ר' יעקב ישראל מייזנער שליט"א כתב לנו על מה שדנו בגליון פרשת בהעלותך [שאלה א] בענין אכילה לפני קיום מצות ביומו תתן שכרו ואלו דבריו: הבאתם בשם הגר"ש גרוס שליט"א כמה טעמים למה אין לאסור את האכילה קודם מצות ביומו תתן שכרו. ואפשר לתת עוד טעם למה דוקא גבי תפלה אנו מוצאים שאסור לאכול קודם שהתפלל, משום שחוק מהסוף זמן שיכול להתפלל, יש גם התחלת זמן ממותי יכול להתפלל, ויתכן שבשביל זה תקנו חז"ל שלא לאכול כשמגיע זמן תפלה, והוא כדי שידע ויזהר מתי מתחיל הזמן תפלה ולא ישכח מלהתפלל, אבל מצות ביומו תתן שכרו או מצות כבוד אב ואם אין בהם התחלת זמן, אלא החיוב כשסיים הפועל לעשות מלאכתו או כשבקש אביו ממנו דבר, וכיון שהתחלת של אותן מצות אינן תלויות בזמן אלא בהחיוב מצוה, אז לא חששו חז"ל שהוא ישכח מלקיים המצוה, כיון שהמצוה בא לידו, ולא תקנו לאסור אכילה כשהם נעשים מחויבים באותן מצות.

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א כתב לנו: בגליון אחרי קדושים תשע"ז [שאלה ז] דנתם בענין להחזיר ספר תורה, אם מותר בשביל זה לעבור בפני המתפלל. ע"ש. והנה הגאון רבי יעקב אהרן סקוצילס שליט"א בעל אוהל יעקב. חקר שאלה דומה בענין לעבור בפני המתפלל כדי ללבוש חליפה לתפילה, וענה לו הגאון הגדול רבי אביגדור הלוי נבנצל שליט"א רב העיר העתיקה ירושלים. לאסור.

ועיין עוד מה שכתב הגאון הגדול רבי יוסף ליברמן שליט"א בתשובה להגאון רבי מתתיהו גבאי שליט"א בענין לעבור בפני המתפלל כדי ללבוש חליפה לתפילה, וז"ל: אחדשה"ט, ע"ד שאלתך אם מותר לעבור לפני המתפלל כדי לקחת כובע עליון שיוכל להתפלל, כמבואר במשנ"ב (ס' צא סק"ב) שצריך לחבוש כובע לראשו בעת התפילה כדרך שעומד בפני אנשים חשובים, וכפי שהתבאר בארוכה בשו"ת משנ"י (ח"ד או"ח ס' ד), ואם ימתין ולא יעבור לקחת הכובע יפסיד תפילה בציבור. הנה, בשו"ע או"ח (קב, ב) ובמשנ"ב (סקט"י) מבוארים שני טעמים לאיסור לעבור לפני המתפלל, מפני שמבטל כוונתו, ומפני שמפסיק בין המתפלל לשכינה שלפניו. ולשני הטעמים רק תוך ד' אמות אסור לעבור. ובשו"ת משנ"י (ח"ד או"ח ס' ה, ו) ח"ז ס' טז) הבאנו דברי היד אליהו (ס' ו) שהובא בדעת תורה, שאפילו בכדי להתפלל עם הצבור אין לעבור לפני המתפלל, הגם דעשה [ר"ל מצוה] דרבנן דוחה ל"ת [ר"ל איסור] דרבנן, אבל כיון דבשעה שעובר, עדיין אינו מקיים המצוה אסור, דלא הוי בעידא, אך אם ישלים למנין שרי, דהוי מצוה דרבים עכ"ד. ומדבריו נראה דלא ס"ל להתיר לשום דבר מצוה, מטעם דלא הוי בעידא, ורק להשלים מנין דהוי מצוה דרבים התי. אמנם באשל אברהם (להגה"ק מבוטשאטש ז"ל, ס' קב) האריך בזה, ומקיל באופן שעיני המתפלל סגורות [וזה דוקא לפי הטעם שלא לבטל כוונתו, דאילו להפסיק בינו לשכינה, אפילו בעיניו סגורות אסור (כבב"ה)]. או כשהמתפלל באריכות אינו מוציא המלים אז מפיו, אלא שוהה במחשבתו כדי לכוין לבבו. וכן מתיר לעבור כדי ללכת לשמוע קדיש, או לענות אמן, כי אין ספק ביטול מחשבת חבירו, מוציא מידי ודאי מצוה שלו, לענות אמן עיי"ש. וביארנו שם דמסתבר שהא"א התייר רק למצוות שהן מענין התפלה, שבה תפלתו עדיפה ל' מתפלת חבירו, אבל לא מתיר בשאר מצוות כגון לתת פרוטה לעני בביהכ"נ שהיא מצוה דאורייתא, או ללכת ללמוד, או לקיים כבוד אב ואם. ולעולם גם לזה לא היה מתיר, אלא שהזכיר שם עוד סברא, שבעוה"ד האידנא אין אנו מכוונים כהוגן (כרמ"א קא, א) ואין זו ביטול כונה כ"כ למתפלל אם עוברים לפניו. וא"כ בצירוף שניהם התייר, האידנא, ולדבר מצוה מענין התפלה. וכ"כ הכף החיים (קב, כז) להתיר "בשעת הדחק כגון שהולך להתפלל או לדבר מצוה" לסמוך על מרן בשו"ע, שהתיר לעבור בצד המתפלל, ולפניו חוץ ד' אמות, למרות שבזוה"ק (פ' חיי שרה דף קלב.) אסור מן הצדדים ד' אמות, ולפניו כמלא עיניו, אבל לפניו תוך ד"א לא התייר אפילו לדבר מצוה. ולפ"ז כיון שצריך לחבוש בעת התפילה כובע בראשו כמשנ"ב המשנ"ב (הנ"ל), א"כ הו"ל דבר שהיא לצורך התפילה ושרי לעבור כנגד המתפלל. (עכ"ל)

בגליון פרשת במדבר תשע"ז [שאלה ג] דנתם בענין ל"ג בעומר שרגילים הילדים לאסוף עצים, אם מותר לאדם לקחת אחד העצים לשמוש, או שמא יש בזה משום גזל. והגאון רבי ישראל פסח פיינהנדלר זצ"ל בעל אבני ישפה כתב לי במכתב על שאלה זו לפני י"ד שנים [ונדפס בספר "גם אני אודך" תשובות מבעל אבני ישפה" סימן קע"ז] ח"ל: לא ידעתי למה חשבת שיהיה מותר להשתמש בעצים אחר שהילדים זכו בהם. כבר הבאת דברי המשנה בגיטין נ"ט והוא נפסק בשו"ע חו"מ ס' ע"ד סע' א' שיש במציאת חש"ו משום איסור גזל משום

ברכת מזל טוב

הנני לאחל ברכת מזל טוב חמה ולבבית למחותני היקב באדם המהנהג הדגול רב פעלים לתורה ולחסד לא מחזיק טיבותא לנפשיה

הרב החסיד ר' אהרן פרסטר שליט"א

אב"י בעיר בני ברק

לרגל שמחת הולדת נכדתו בת לחתנו האברך כמדדשו לך באהלה של תורה הרה"ג ר' חיים מושקוביץ שליט"א מרבני כולל עיון בית שמש

יזכו לראות בנים ובנים עוסקים בתורה ובמצוות מתוך רב נחת והרחבת הדעת,

המערכת

אשה יראת ד' היא תתהלל

לעילוי נשמת האשה הצדקנית

מרת לאה רעכיל בת ר' יצחק דוד פרידלנד ע"ה

נלב"ב כ"א סיון תשנ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה הגה"ח ר' ירמיה חיים דמן שליט"א

ראש ישיבת "צור יעקב" לצעירים דחסידי בעלזא - טעלסטאן

לעילוי נשמת מוה"ר מרדכי רייז זללה"ה בן מוה"ר מאיר אריה זללה"ה נלב"ב בשם טוב ובשיבה טובה כ"ו ניסן תשס"א

יול"ע הצב"י משה בלאאמ"ר הרב עמרם בן מו"ר הרב סנדר פריד שליט"א קרית בעלזא בית שמש יצ"ו

העלן עבר הגהה הלכתית של הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א חז"ץ דקהל מחזיקי הדת בעיה"ק ירושלים תוב"א

העזות והאחת אפשר לשלוח ב99:05377498-153 או שאלות חדשות / תרומות והנצחות ניתן לפנות למערכת: 0573177749 | A0527170252@GMAIL.COM